

BISERICA ȘI ȘCOLA.

Foie bisericească, școlastică, literară și economică.

Ese odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl.—cr.
 " " " " jum. an 2 „ 50 „
 Pentru România și străinătate pe an 7 „ — „
 " " " " j. a. 3 „ 50 „

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
 cam 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte
 4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondințele să se adreseze la Redac-
 țiunea dela

„BISERICA ȘI ȘCOLA“

În banii de prenumerațiune la

„Tipografia diocesană în Arad.“

Protestul Metropolitului Moldovei Sofronie, în contra secularizării Monastirilor.

Când orientul ortodox deveni subjugat cu totul de puterea mohamedanismului și creștinii erau persecutați, locașurile dăseer combătute și prădate de Turci, mulți creștini cercară refugiu în principatele române, Moldova și Țiara românească, unde sub sentirea principilor ortodocși resuflă un aer mai liber. Aici religiunea ortodoxă era apărată prin brațul puternic al lui Ștefan cel mare și Mihail eroul, etc. locașurile dăseer sporeau tot mai mult. Fie-care Metropolit sau Episcop, fie-care Domn sau boier zidea câte una sau mai multe biserici și stabilimente religioase. Mai cu samă în secolul XVI și XVII-le se părea că toți se întrecu într-o acesta. Dimitrie Cantemir ne spune că s'a contractat din vechime obiceiul, ca fie-care omă avută care a zidit vr'o biserică, a ridicat vr'o mănăstire, a întemeiat vr-ună chinoviu, să se considere aceste aședeminte ca locașe a-lui Ddeu, și la mórtea sa să lase pe sema acestor aședeminte tocmai atâta avere, câtă lăsa și fie-căruia din fi sei. Astfel s'a putut ca la mijlocul secolului presentu Monastirile din România se cuprindă a treia parte din pământul țerei româneșci, ceea ce represinta un fond de două miliarde!

Ce s'a făcut însă cu acesta avere colosală? Guvernul principelui Alesandru Ion I Cuza, sub diferite titule a subtras-o dela menițiunea sa. Guvernul român a secularizat averile monastirilor, care erau menite pentru promovarea scopurilor religioase morale, și biserica ortodoxă română a ramasă cerșitoare, încât astăzi ea n'are nici atâtea mijloce, ca să pótă întreține o facultate teologică, nici nu vorbim aci despre întreținerea clerului, a carui stare materială trebuie să-o deplângă fie-care român cu simțeminte creștinesci!

Acastă stare deplorabilă a bisericii române este rezultatul secularizării averilor monastiresci. Fericitul Metropolit Șofronie al Moldovei, prevedind pericolul ce va urma din asemenea lucrare anticanonică, elu adresă Principelui Cuza un protest energic, care atât ca trăsătură distinctivă a profundelor cugetări a-le Preasăntitului Șofronie, cât și ca document istoric, este de o importanță foarte mare pentru istoria bisericii române.

Noi primind acestu documentu dela o persoană amică, pentru care i mulțumim foarte, îl publicăm în

tótă estensiunea, ca reamintind guvernului român marele folose ce a adus biserica statului, să nu cruțe la rândul său puținele ajutóre și sacrificie, ce-l cere ea astăzi. Elu sună:

Prea Înaltate Dómne!

Puterile cele mari Europene, conduse de Providența cerescă, impliniră prin Convenția de la Paris din 7/19. August 1858, o datorie de dreptate către Principatele Dunărene, recunoscându-ne vechiul dritu de autonomie pe temeiul tratatelor vechi, și aședindule prin chipul acesta în sistemul dreptului popórelor Europene.

Este pusă afară de tótă îndofala, că scopul acestei Convenții, atât după spirit, cât și după literă, este numai acela, ca Nația Română din Principatele-Unite Dunărene, aședată fiind sub soutul tuturor Puterilor Europene, să se pótă desvolta, ne-îpedecată de nime; elementele de cultură și de civilizație ce se află într'insa, să se avente la cel mai naltu grad de deplinitate și de fericire, și așa se pótă contribui și ea la propagarea civilizației și culturai ce adevărate, și la lățirea împărăției lui Dumneđu pre pământu.

O! Chemarea acesta a nației române din Principatele-Unite, pre cât de înaltă, de sântă și de frumoasă, — căci nimic nu este mai sânt, mai frumos și mai înalt, de cât a lăți împărăția lui Dumneđu pre pământ și a ferici omenirea! — pre atât de grea pentru noi Români, de o cam dată; pentru că nedreptățile timpurilor trecute, au grămădit în biete noastre țeri tot felul de rele, care au alungat lumina sciințelor atât din Statu, cât și din Biserică și au întinsu peste întreaga nație întunericul cel mai gros alu neștiinței, așa cât ea nu se mai cunoștea pe sine cine este, și ce chemare avea de implinită; au stins din inima ei tot focul simțimintelor nobile, nalte, religioase, morale și naționale, au stins dragostea către Patria sa, către biserica sa, către nația sa, către aprópele și fratele său, și au încuibat în locul lor egoismul, nepasarea morală și religioasă; ura de frate, recela către patrie și amorțala națională; tóte acestea și altele asemenea, au ros și rod încă și astăzi la baierile inimei nației române, săcându-i în chipul acesta tot din ce în ce mai multu puterea de viață morală. Chiar starea noastră de astăzi, în care tot domnește neînvoirea, neunirea, prigonirea împrumutată, patriotismul nu-

mai prefăcut și stătătoriu numai în cuvinte, este o adevărată strigătoare la ceriu despre acest tristă adevăr. Și dacă nația Română, n'au perit cu totul întru asemenea decădere, și îmbrăncire, acesta are de a o mulțumi numai singure bisericeii, care singură au ramas credincioasă chemării și nației sale, în toate timpurile acele fatale; și prin puterea sa morală, au mângăiet au însuflețit și au înbărbătat pe toți fiii nației, și în chipul acesta, ca un ingeru apărătoriu, au mintuit nația Română de periciunea totală ce o amerința; dar din această luptă mortală, purtată pentru mintuirea nației, n'au fost cu putință ca se nu capete și biserica rane înfipte adincă în trupul Ei, din care mai sîngeră încă și astăzi, — iară sufletul Ei înse au rămas cu totul neatins.

Dacă aruncăm o privire nepărtinitore preste organismul Statului și preste alu Bisericeii, preste relațiile stărilor din viața socială, preste starea aședemintelor de învățatură, de educație și de cultură morală, așa precum le avem noi acum în present dela nemijlocitul trecut, aflăm cu durere pretutindene numai rane, cauzate și lasate de tristul trecut, atât în Statu cât și în Biserică, care toate ceru vindecare neamănată și reforme, dar reforme, solide dictate de legile Dumnezeșcii și omeneșcii, reforme raționale și temeinice în totu înțelesul cuvântului, poroncite de mîntea cea sănătoso; căci numai prin asemenea reforme, se pôte pune, atât Statul cât și Biserică, adevă o nație întregă, pe drumul renașterii și al mîntuirii; iar nu reforme nelegiuite, neraționale și nedrepte, din care se surpă chiar din partea statului tot dreptul, legalitatea și moralitatea, și așa se aruncă nația într'unu abis de netericire și mai mare de cât cel de până acum, din carele apoi se nu se mai pôte smulge pôte nici odată.

În aceste împrejurări atât de grele și pline de respundere înaintea urmașilor, nația Română te-au ales pe Măria Ta, se-i fi Domn și conducătoru pe acestu drum al reformelor și al renașterii, spre ajungerea înaltei sale chemări, destinată de Providență și însemnată de Puterile Europene. Ea au așteptat și așteptă dela Măria Ta cu tot dreptul, să faci se peră pentru totdeuna, nedreptatea, asuprirea și arbitrariul cel de până acum, să domnescă numai dreptatea și legile cele drepte; să întrebunțezi totă puterea ce Ve este dată și toate mijlocele ce Ve stau în dispoziție, spre acea: ca să ușurați filorū patriei, calea, în facerea legilor drepte, să Ve dați totă nevoința, ca se împăcati nenumaratele partide, în care sunt sfășieți fi nației; ca așa înfrăținduse, se lucrede cu toți frașose spre același scop, carele este fericirea Românilor, să faceți ca să se respecte Legile și Canónele Bisericeii, ca așa supt apărarea și scutirea aceloră, Biserică care este sufletul Statului, să-și pôte plini înalta chemare, de a lăți între toți fiii patriei lumina sciințelor și cultura morală, care sunt temeliea cea neclătită, și tăriă cea ne învinsă a ori căru stat și a ori căru nații.

Față cu aceste dorințe, și așteptări prea drepte și încordate, ale întregii nații române, — ne au cuprins pe neașteptate o mahnire foarte adencă, cetind în Monitoriul Oficialu alu Moldovei Decretul Măriei Tale, cu Nr. 174, prin carele, fără știrea Bisericeii Moldovei și a șefului ei a Chiriarhului, să trimite o Comisie, ca să ie administrarea averilor Monastirilor Chinoviale: Némțulu, Seculu, Varaticulu, Agapia, Adamulu și Vorona din mână călugărilor și alugărișelor, și s'o dea în mână Guvernului, sub

cuvânt că averile monastirescii, s'ar ține de resursele Statului și că ele nu s'ar administra bine de cătră călugări.

Ne pare foarte rău, că pe când ne pregăteam se Ve cerem ajutorul și sprijinul Măriei Tale în îndreptările și înbunătățirile, ce nevoea cere, să le facem pentru Biserică și în sfera învățăturilor ei, potrivit sântelorū Canóne, ca așa se o scótem din amortală în care se află, și se o punem în starea în care să-și pôte împlini înaltași chemare, de a lăți în nația Română, religiozitatea, moralitatea, virtutea, naționalitatea și adevărată iubire de patrie; pe atunci ne aflăm nevoiți, ca se lăsăm toate acestea la o parte, și se apărăm după datorie ce ne este pusă asupra-ne, drepturile Bisericeii, ce se amerință a fi călcate în picioare de cătră Guvernul Măriei Vostre!

Tot românul bine simțitor și cu judecata sănătoso, s'au întristat adincă cetind în acest Decretu pașul rătăcit ce l'au făcutu întru această Guvernul Măriei Tale; și numai dușmanii Măriei Tale și ai nației române, se bucură de o asemenea faptă, creșind că prin ea își vor pôte micșora tot mai multu creșemintulu, dragostea și alipirea din partea nației.

Prin actul acesta alu Guvernului actualu a Măriei Tale, esprimat în Decretul numit mai sus, se atacă și se nimicesce:

I. Dreptul și dreptatea, care sunt temelie, nu numai ale Statelorū, ce și ale societăților de totu felulu;

II. Să deschide drumu nelegiurii și

III. Să surpă cu totul moralitatea, care singură este sufletul statului și alu societății.

I. Averile monastirescii, după dreptul canonicu, după dreptul firescu, și chiar după dreptul romanu, sunt proprietate nemijlocită a acelorū Monastiri, de care se țin, pe temelul hrisóvelorū prin care s'au cășcigat; iar proprietate mijlocită și absolută a întregii bisericeii, care singură numai are dreptul absolutu a dispune cu ele, cum va afla mai de cuvință. Tot în puterea dreptului canonicu, a dreptului firescu și a celui romanu se ține dreptul administrării proprietății de proprietari însuși. Și dreptul acesta de administrare, se pôte lua după lege și dreptate, numai în două întemplări, adevă, când proprietarul este minoru ori trupeșce ori sufletesce. Se nașce acum întrebarea: care din aceste două casuri de drept, se pôte aplica la acesta întemplare?

Biserică Moldovei, ca proprietarul cel adevăratu alu acestorū averi, este ea, minoru trupeșce sau sufletesce ore; căci numai la una din aceste două întemplări, i s'ar pôte lua din mână administrarea proprietății sale? Acesta nu o pôte dice nici unu omu cu mîntea sănătoso, precum nu o dice nici Decretul Măriei Tale. Decă dacă biserica nu este minoru, nici trupeșce nici sufletesce, — atunci Decretul Măriei Tale, carele o disbracă de administrarea proprietății sale, este nedrept și contrariu dreptului firescu, dreptului canonicu și înturorū drepturilor de pe fața pamântului. Așa dar, din punctul de vedere de drept, nu se pôte lua administrarea proprietății din mână proprietariului maioru și întregu la mîntea, nici o dată fără învoirea lui.

II. După toate drepturile din lume, este recunoscutu, că administrarea proprietății, pôte se trecă legiuitu din mână proprietariului maioru și întregu la mîntea într'o altă mână, numai prin învo-

irea lui. Așa dar și administrarea averilor monastiresci și bisericești, pot să treacă legiuită de la monastire și dela biserică, la Statu ori între alte mâni, prin învoielă făcută legiuită, de o parte între biserică și monastire care dau administrarea averilor sale, supt condiții anumite; iar de alta parte între Statu ori alte persoane, care primesce aceea administrație, supt condițiile și stipulațiile anumite.

De acesta idee se vede a fi fost condus și decretul și guvernului Măriei Tale, când între membrii comisiei numite, au denumit și două persoane bisericești, ca adevăratele și deosebite potestate bisericești, la toate lucrările ce le va face aceea comisie. De cumva decretul și Guvernului Măriei Tale, au denumit pe acești doi bărbați bisericești într-un adevăr cu acel scop: atunci s'au înșelat și s'au amăgiti într-o dată cu totul; pentru că după toate legile Dumnezeșci și omenești, biserică se poate reprezenta ori unde, prin urmare și în acea comisie, numai prin șeful ei cel legiuit, carele în Moldova este Mitropolitul, ori prin altu bărbatu, trimisu, ori delegatu din partea Mitropolitului, și înzestrat de către același cu înputernicire deplină. Deci fiind că părintii rectorii ai Seminarilor de Roman și de Huși, nu sunt denumiți nici trimiși la acea comisie, precum cer săntele canoane, nici de către Noi ca legiuitul șefu alu bisericei Moldovei și alu Ierarhiei, nici de către respectivii lor Episcopi, — locuitori — de Roman și de Huși, pentru că într-o asemenea cauze ponderose, atîngătoare de tota biserică Moldovei, nici nu se poate trimite numai din partea acelora, fără de știrea noastră ca Mitropolitu, (după Canonul Apostolicu 34) și încă cu atâta mai puțin cu cât acea comisie, lucrează în ținutul Eparchiei Noștre; ei sunt denumiți și trimiși de către potestatea politică, contra tuturor săntelilor Canoane: de acea numiți nu numai nu pot să fie în acea Comisie ca reprezentanți ai Bisericei, fiind că ei în această întemplantare, atât după canoanele Bisericei, cât chiar și după legile civile ale Statului, care dicu, că trimisul, reprezintă numai pe trimițitorul, se pot considera numai ca mireni; ei încă cad și sub pedepsa săntelilor Canoane, într-un chip îndoit: parte căci ca persoane bisericești, au primitu însărcinare bisericească de la potestatea mirenescă, iar parte căci au îndresnit se iee parte la lucrările numitei comisii în cauză bisericească, într-o Eparchie străina, fără știrea și încuviințarea Episcopului Eparchiotu, care lucru este opritu prin Canoane, sub pedepsă de pierdere darului preoției, (după Canonul Apust. 35, și Sinodul II-le Etes. Canon. 2). Așa dar luarea administrării averilor Monastirilor chinoviale numite mai sus, s'au făcutu din partea Guvernului Măriei Tale, fără știrea și învoirea Bisericei Moldovei și a Monastirilor respective.

Deși fiind că Decretul Măriei Tale, intră în sfera dreptului Bisericei, și face schimbări în lucrurile bisericești cu violență fără știrea, încuviințarea și consultarea noastră ca șefu alu Bisericei Moldovei și ca Episcopu Eparchiotu, alu acestei Eparchii în care se află acele Chinovii; de aceea, această faptă a Guvernului Măriei Tale, este contrară legilor în chip întreit, pentru că prin aceea s'au calcatu în picioare și s'au disprețuitu drepturile cele neînstrăinate, parte ale bisericei întregi a Moldovei, parte ale Bisericei speciale din Eparchia în care se află acele Monastiri, iar parte căci s'au denumit la acea comisie, membrii bisericești, contra Canoanelor.

Ba încă și mai multu de cât acesta, o asemenea faptă este și violentă, pentru că Comisia trimisă, au intrat în Monastirea Nemptului cu putere înarmată (cu jandarmi), asupra călugărilor ne înarmați, ca așa înfricându se le ié cu de a sila, banii, toate documentele moșilor, condicele veniturilor și a cheluelilor Monastirei.

Acestu felu de fapte contrare legilor și violente, asupra bisericei, și a călugărilor, nu s'au mai făcut nicăire, nici într-unu statu, nu mai de cătră Domnitorii și guvernile de aceeași religie și nație, dar chiar nici de către împărații păgani față cu bisericile creștine. Așa ne spune Lactantius, că împăratul romanu Liciniu (307 până la 324), păgănu de religie, au datu la anul 313, unu edictu, prin carele poruncește ca să se dea bisericilor, creștine înapoi toate locurile și pământurile ce le au avutu, și de aici înainte, să numai cuteze nime, a se atinge de ele. (Lactan. de mortib. persecutorum 48).

Decretul Măriei Tale, ca se arete lumii că are temei și îndemnu legiuit, se provacă la Art. 23 din Convenție, carele duple cum a tuturor resurselor Statului. Și în puterea acestui articolu, Măria Ta hotărăsci, ca veniturile averilor Monastirilor, să vie toate în casa Statului, însă Art. 23 din Convenție nu dă nici un drept la acesta, pentru că acela grăește apriat numai de veniturile Statului, și nici de cum de a le bisericei; apoi veniturile bisericei nu sunt scoțite nici într-o țară pe față pământului, de venituri ale statului, chiar nici acolo unde se va vedea mai jos, că administrarea acelora este dată de către biserică prin învoelă, în mâna Statului.

Mai departe se provacă Decretul Măriei Tale la hotărârile votate de adunările generale, din anul 1835 și 1844, cu cuvântu că ele ar fi hotărînd principiul, că toate averile Monastiresci, să se administreze de către guvern.

În privința acestor hotărîri, trebuie se observăm bine, că ele s'au făcutu și cu învoirea potestății Bisericești, a Mitropolitului și a episcopilor de pe atunci, și cu votarea adunării generale. — Prin urmare acele hotărîri într-o atâta au legalitate, — pe când fapta cea de acum a guvernului Măriei Tale, privitoare tot la asemenea materie, s'au făcutu și fără votul adunării generale, și fără știrea și încuviințarea potestății bisericești; prin urmare această faptă a guvernului Măriei Tale, nu are oarecât de puțină legalitate, — și mai pre urmă se provacă Decretul Măriei Tale, la abuserile ce le-au făcutu călugării, în administrarea averilor monastiresci, și dice, că acele abuseri încă ar fi unu temei, ca să se iee administrația acelor averi din mâna lor. În această privire, trebuie observat Măria ta, că toate legile, dreptul firescu, dreptul canonicu și acelu Roman, sună într-unu glas: „Abusus non tollet usum” prin urmare, bu abuserile care le-ar fi făcutu călugării în administrarea acelor averi, ori și cât se fi fost de mari, tot nu au potutu da guvernului Măriei Tale, unu dreptu așa de întinsu și arbitraru, că se iee administrarea din mâna lor; ci acele abuseri, ai împus guvernului numai datoria, ca se abstrîngă administrația acelor averi în condițiile de danuire, și acesta în conțelegere cu chiriarchia bisericească; și așa se pună la cale modulul în care ar fi trebuit să se întrebuinteze acele averi, potrivit destinațiunii lor și răspundătorii ființei, cerințelor și trebuințelor Bisericei.

Dacă este vorba de abuzuri, atunci guvernul Măriei Tale, n'au avut dreptul să iee administrarea averilor monastiresci din mâna călugărilor și a călugărițelor, nu numai din punctul de vedere a dreptului, dar nici din punctul de vedere al utilității; pentru că, după cum este cunoscut de toți — abuzuri s'au făcut din partea guvernului Moldovei de la 1844, încôce și până astăzi, — în administrarea averilor monastiresci și bisericesci într'o măsură cu multă mai mare de cât de cătră călugări, — așa cât aici n'am pot' exprima lucrul destul de acurat, prin disa străbunului Virgiliu „*Ilicos intra muros peccatur et extra*” — zicând că au păcătuit și călugării și guvernul, pentru că păcatele călugărilor în această privință dispar cu totul alăturându-se cu ale guvernului. Este cunoscut de totă nația română, că averile monastiresci și bisericesci luate de guvern spre administrare la anul 1844, s'au administrat și se administreză de cătră acela, cu multă mai rău de cât se administrase până atunci de cătră biserică și de cătră călugări, vécuri întregi. Până când erau averile acele în mâna bisericeii și a călugărilor, toate acaretile de pe la moși, unde erau, se păstra în starea cea mai bună, unde nu erau se făceau, pădurile se țineau în totă integritatea și utilitatea; și prin urmare, moșiile își aveau tot-deuna prețul lor cel adevărat și răspundătorii timpului lor; pe lângă acesta, Biserica și monastirile și-au apărut cu cea mai mare energie moșiile în toate procesele ce le au avut cu cineva, așa cât își le-au păstrat tot-deuna ne-reșuite; iar de când au venit acele averi în mâna guvernului, abia după multe stăruințe s'au putut face câte ceva, pe unde cerea trebuința neapărată, și chiar din acaretile cele ce se află în stare bună, mai pe la toate moșiile când s'au luat acele, încă s'au lăsat din neîngrijire și din nepăsare de au căzut în ruină totală, pădurile s'au desolat mai cu totul și prin acestea toate au trebuit ca o urmare firăscă ca acele moși, se-și pierdă foarte multă din adevăratul lor preț, răspundătorii timpului și împrejurărilor. Pe lângă aceste rele, se mai adaogem și altele: este cunoscut de tot publicul român, că multe din moșiile bisericilor și ale monastirilor, se împoseuiau de cătră guvern, pe la favoriții și clienții sei, cu prețuri foarte scădute, cu cea mai mare pagobă și nedreptate a Bisericeii și a Monastirilor, ca adevărați proprietari ai acelor. Ba reza administrare a moșiilor bisericesci și monastiresci din partea guvernului, nu s'au mărginit numai în scădământul și micșurătatea veniturilor acelor moși, ci s'au întins chiar și asupra existenței lor; căci câte procese au avut cu cineva moșiile bisericesci și monastiresci cele din mâna guvernului n'au câștigat mai nici într'unul de la 1844 încôce, ci au eșit din toate aceste procese, reșuite câte cu o parte. De va merge treba tot așa: *atunci este lucrul prea vederat, că după unii șirți de ani, reșuinduse prin procese, după datina apucată, tot câte o părticică din acelea, mai pe urmă nu va rămâne din trupul lor cel mare și întins chiar nimica, și așa Biserica și monastirile vor deveni odată lipsite de totă averea lor, ne mai având cu ce să se susțină mai multă.*

Judecând toate acestea cu sânge rece, cu judecata aședată și liniștită, scutită de or' ce patimă și cu cugetul nepărtinitor, va afla or' ce om cu minte sănătosă, că guvernul Măriei Tale, dacă dorește într'un adevăr binele și fericirea Nației, precum îi este datoră cea mai sântă și nedispensată, ar fi trebuit,

nu numai să nu se atingă de averile ce mai rămasese în mâna monastirilor numite mai sus, ci din contra să dea ne amănat înapoi Bisericeii încă și administrarea acelor averi, care le luase spre administrare la 1844, pentru ca așa se le scape odată de risluirea și de desființarea ce le amenință neapărat.

Acosta trebuia se o făcă guvernul Măriei Tale, cu atâta mai vértos, cu cât este cunoscut îndecomun și aceea, că administrarea averilor monastiresci și bisericesci se pot controla numai până stau în mâna Bisericeii, iar fiind în mâna guvernului, nu se mai pot controla nici chiar prin adunarea generală. Esemplile adunărilor generale din trecutul mai decurând, ne întăresc acest adevăr de ajuns. Ce se ține de școle despre care reportază Comisia la Monastirea Némțului la anul 1858, călugărilor nu li se pôte înpută, nici înființarea acelor spre merit, nici desființarea lor spre osindă, precum stau dovadă hrisovul școlii primare din târgul Némțului din anul 1856 și hrisovul Seminariei.

Acosta stare a lucrărilor, s'ar fi cuvenit, se o însemneze bine se o patrundă adencă guvernul Măriei Tale, ca așa se fi putut fi în stare, chiar prin faptele sale, să producă și se lătescă factic, precum cere spiritul timpului de astăzi, simțământul moral și național, simțământul de dreptate și de năntarea fericirii patriei, a Bisericeii și a Nației Române. Să pôte cugeta ca guvernul Măriei Tale, să fi voit într'acești pași alii sei, se imiteze pe alte guverne din alte state, de exemplu pe guvernul Rusiei, pe guvernul Austriei din Bucovina, pe guvernul Prusiei, și alii Germaniei celei reformate și altele, în care state se dice că s'ar administra averile bisericeii de cătră stat; de omva, au imitat guvernul Măriei Tale, pe acele țeri intru, adevăr, — apoi au retăcit foarte mult în această imitare; pentru că nici în Rusia, nici în Bucovina, nici în Prusia și în cealtă Germanie reformată, n'au luat guvernele respective administrarea averilor bisericeii cu violență, — fără știrea și primirea potestaței competente bisericeii, precum face guvernul Măriei Tale ci pe când s'a făcută această schimbare, s'au consultat mai întâi Biserica cu Statul, și au făcut în această privință un fel de tranșacție formală, — Biserica cu Statul; — și așa numai prin această învoielă legiuită, au dat Biserica administrația averilor sale în mâna Statului. Așa dar acolo nu se pôte dice, că Statul ar fi luat administrarea averilor de la Biserica, ci că acesta adevărat Biserica, ca proprietara lor și legiuita administratoare, și-au dat dreptul de administrare, prin învoielă legiuită în mâna Statului, și așa guvernele din acele țeri, administreză averile bisericeii, nu cu vre o titulă de drept propriu alii sei, ci numai cu dreptul căpătat de la Biserica — prin învoielă legiuită, așa cât averile acele astăzi încă stau sub nemijlocita privighere și controlare a bisericeii respective; în Rusia sub a Sinodului, și în Bucovina sub a Episcopului și a Consistoriului lui.

Ce se atinge de Austria, trebuie știută bine, că dintre toate provinciile ei, numai, singură biserica ortodoxă din Bucovina, și-au dat administrarea averilor sale, prin învoielă în mâna Statului, iar biserica ortodoxă din celelalte provincii austriace, precum din Ardelu, Banatu, Ungaria, Voivodina, și Croația, precum și celelalte biserici: Unită, Catholică, Luterană Calvină, Unitară, își administreză ele însuși toate averile lor, fără de vreun amestec din

partea Statului; iar ce se atinge de Prusia, și celelalte staturi germane reformate, întru acele numai pare, că averile bisericesci, s'ar administra de către Stat, iar întru adevăr, nu este așa, ci ele se administrează de către Biserică prin Sinod, a căruia este Domnitoriul, — nu însă ca Domnitoriul, — ci ca întâiul Episcop al Bisericii respective, — pentru că la ei Domnitoriul sunt îmbrăcați și cu puterea de Episcopi. Iată dar, că decretul Măriei Tale, adevărat și privit cu sânge rece și fără cât de puțină patimă, se arată ca contrariu legilor, în chip atrept; căci calcă în picioare jurisdicția Bisericii Moldovei peste tot, și în special și a Episcopiei în Eparchia în care se află acele monastiri, și de-așeză comisar bisericani, contra canoanelor.

III. Pre cât este actul acesta al guvernului Măriei Tale de nedrept, și contrariu legilor, din punctul de vedere al dreptului și al legalității. Pe mai pe atâta de stricătioase urmări produce același. Trebuie se producă și în privința moralității publice, pentru că oamenii privesc și se cuvine se privească la faptele guvernului, ca la faptele cele mai drepte, mai cuviincioase, și mai morale, pe care și le iedreptă modelu de imitat în toate faptele și lucrările sale.

Deci dacă nația Română, va privi în actul acesta al guvernului Măriei Tale, prin care se atacă vecinicul și ne înstrăinatul drept, legat de proprietate, în loc să se apere; să calcă în picioare santele Canone, pazite nevătămate de sute de ani și să astădi de către toate statele creștine, să disprețuește și se nimicește vađa Bisericii, fără de care neași numai pôte fi în stare a-și împlini nalta dărie, de a întemeia, întări și lăși moralitatea, — dacă va privi, dicem, nația română la acest act al guvernului Măriei Tale, ca la un modelu de imitat, și va ataca fiește carele dreptul și proprietatea alina, va disprețai iurisdicția dirigatoriilor legiuite, politice și bisericesti, lucrând fiește carele după camul seu, precum îi vor dicta patimile și egoismul seu, va călca în picioare canonele și învățăturile cele mântuitoare ale bisericii, nu va mai ave nici o stimă către preoțime, nici către învățăturile acelea; atunce se spuie guvernul Măriei Tale, unde mai pôte fi vorba de moralitatea publică care este temelie Statului și a tuturor societăților? Și ca se ne exprimăm pe scurt: dacă moralitatea publică, să restornă și să nimicește din partea Statului, atunce unde mai pôte fi vorba, nu de Stat, nu de Biserică, nu de societate, nu de securitatea proprietății, ci chiar de securitatea vieții personale?

Iată dar că guvernul Măriei Tale, prin acest act de act, îngropă dreptul, surpă legalitatea, restornă proprietatea, nimicește moralitatea, și prin aceasta rumpe legăturile cele mai sante ale societății, prin care sunt legați oamenii, în Stat, în Biserică, în societate și în familie; și în chipul acesta produce tulburarea și resvratirea cea mai haotică și mai avarhică între toți fii nației române, desbinându-i și resculându-i, unul contra altuia. Oare acestea să fie reformele cu care se facem începutul epocii celei noi, renăscătoare a nației române? Oare pe drumul acesta se vor împăca toate spiritele de partidă și de ură? Oare într'acest chip se vor înfrăți toate inimile cele sfușiate în dușmănie? Oare așa se vor alina patimile cele colcăitoare, care toate ameriută peire și Statului și Bisericii și întregii nații? Oare acesta se ne fie drumul pe care se putem, Măria Ta ca Domn, și Noi ca Mitropolită a ne împlini nalta chemare,

impusă asupra-ne de Providență și de puterile Europene, prin voința națională, de a conduce nația română la celū mai nalt grad, de cultură, de moralitate și de civilizație? O nu! întru adevăr nu! ci drumul acela, pe carele singur numai se pôte face în toate privirile o nație fericită, drumul acela pe carele, precum ne arată istoria, tuturor timpurilor, aū călătoritū și călătorescū chiar și astădi ori care stat și nație, care aū voitū și voește se ajungă celū mai nalt grad de cultură, de dezvoltare, de civilizație, de tărie și putere, este nestrămutatulū drum prescriș de legile cele Dumneșesti neschimbate: *drumulū frăției, alū dragostei și alū învoirei între Stat și Biserică*, singurii factori ai fericirei sau ai nefericirei popoarelor, după cum își împlinesc dătoră, ori nu.

Acest adevăr este recunoscut de totă lumea încât nu se mai aduce de către nime la indoelă. Pe tot locul vedem lucrând Statul cu Biserica mână în mână; de acea ar fi de prisos a voi al mai deașura și alū demonstra.

Una totuși voim se producem din trinsulū: Statulū pôte se dea legi, ori cât de bune, ori cât de drepte, ori cât de umane, și se privilegheze cu mână de fier împlinirea acestora; și totuși se fie neseur, și poporulū guvernat de densuslū neferice, pentru că acelū poporū îplinește legile nu din dragostea către legi și către buna orinduelă, condiționată prin acele legi, ci numai de frica pedepsei, de acea și calcă acele legi fără sfială și fără muștrare de cugetū, tot-dēuna de câte ori sunt siguri că nu vor fi descoperiți de pedepsitōrea mână dreptăței. Acestū rēu și acesta cangrenă roșetōre la mādura inimei Statului o pôte înlătura și desființa numai biserica, dacă își are deplină libertate în dezvoltarea sa, ca să-și pōtă îndeplini chemarea sa neîmpedcată; căci ea vine atunci la mijlocū, varsă în inimile oamenierū căldura cea singurū mântuitoare a culturēi morale, și face pe toți fii nației ca se împlinescū legile cele bune și drepte ale Statului, nu din frica de pedepsă din afară, ci din dragostea din lăuntru către acele legi, sciind și cunoscend, că numai prin păzirea consciințosă a acelorū legi, este condiția fericirei fie-cărni, și de acea le va și împlini consciințosū, chiar și atunci când ar putea se le calce, fără se fie vedutū și pedepsitū. Numai asta singurū, adevărat lucrarea guvernului mână în mână cu Biserica, este siguritatea cea neguduită și neclătită, și taria cea neînvinsă a statelorū.

Înălțimea Vostră! numai cugetând la acest act al guvernului Măriei Tale, și la înfricoșatele urmări ale aceluiași, atât pentru guvernū, cât și pentru nația întregă, ni se oțătesce sufletulū, ne plānge inima și ne aflăm nevoitū ca Archiepiscopulū și Metropolitū alū Bisericii și alū nației române din Moldova, a ne redica glasulū și a vē atrage luarea aminte asupra aceluī actū, atât de nedreptū, de contrariu legilorū, și surpătorū de totă moralitatea, — rugându-Vē cu fōtă cuvința pe tot ce aveți mai sântū, pe fericirea nației române, pe care sunteți îndatoritū se o înaintați și s'o fericiti, pe înflorirea Patriei și Bisericii Române, care Vē dace la inimă, ca se poronciți guvernului Măriei Tale, se oprēcă cu totulū aceluī actū nefericitū și ilegalū, și se desființeze cu totulū acea comisie, lāsându-se moșile în starea lorū de până acum, până se va hotări de către Biserica în înțelegere cu guvernulū, cum aū să se reguleze aceleși pe drum legiuitū, prescriș de scopulū dărui-

torilor, după toate legile Dăeșci și omenesci, spre adevăratul folos al Bisericii și al Nației.

Îmi place a crede, că Măria Ta, condusă de curătenia simțimentelor de dreptate și de înaintarea fericirii nației, care le păstrăți în peptu-vă, și îndemnată de sântenia și puterea temeiurilor ce Vi le-am înfășosată aici, Veți bine-voi a da ascultare acestei rugăminti ferbinti a Archiepiscopului Bisericii Moldovei, și nu veți suferi ca se potă dice lumea cu dreptate, că nu numai împărații de alte riuri creștine precum alii Austriei și alții, respectăză legile și canoanele Bisericii ortodoxe, cu mare scumpătate, dar chiar și din împărații păgâni în yehime, precum unu Liciniu și alții, au fost cu indestulă reverință. Nu veți suferi ca Domnitoriū ortodoxū alū unei nații ortodoxă, să se dică: că, pe totă fața pământului, numai singurū guvernulū Domnitoriului Cuza, s'au aflatū carele se și disprețescă Biserica, s'o desbrace de drepturile ei, să i nimicescă totă vađa, să i dea lovitura cea de pe urmă și de mörte, în loc de a-o apăra și scuti precum fac toate guvernile; nu veți suferi ca se potă dice cu dreptul, că Alecsandru cel Bun Domnitoriul Moldovei (1401—1433) intru întâia epocă a renascerei, creșterii, întăririi și neatărnării patriei, au întemeiat Biserica Moldovei, au organizat-o, au inzeștrat-o cu tot felul de mijloce, spre susținerea și dezvoltarea ei, și i-au câștigat, nu numai libertatea deplină absolută din lăuntru, ci chiar și neatărnarea din afară, nu numai de la Ohrida dar chiar și de la Patriarchia Tarigradenă, făcându-o neatărnată de ori ce potestate bisericească, ca așa se potă dezvoltă liberă, și se potă implini naltași chemare de a dezvoltă, întemeia și lăți moralitatea în totii fi nației române, care precum este cunoscut, s'au și implinit cu sântenie acea chemare, păstrând limba și naționalitatea romană de atâte sute de ani și până astăzi, iar Alecsandru Ioan I. Domnitoriul Principatelor Unite, în a doua epocă de renastere și de neatărnare a acelora, recunoscute și garantate de către puterile Europene, au desbrăcat acea Biserica de drepturile ei, au lipsit-o de mijlocele susținerii și dezvoltării sale libere, i au nimicit vađa și au aruncat-o într-o stare precară și lipsită de drept, în care se nu si mai potă implini acea înaltă chemare ca până acum.

O! acesta ar fi un lucru dureros și nu semn forte trist pentru Moldova, dacă s'ar potă dice și scrie, că supt Alecsandru cel Bun, s'au întemeiat în Moldova Biserica, moralitatea și țaria Nației, iar supt Alecsandru Ioan I. s'au îngropat vađa Bisericii și împreună cu Ea și moralitatea și țaria Nației! O! se ferescă Ddeu de așa ceva! Acesta ar fi numai o repetire a tristei sorti a împărației romană, care s'au întemeiat sub August și s'au respit supt August pentru totdeauna.

Prea înaltate Ddome! Noi nutrim în peptul nostru deplină speranță că Măria Ta, nu vei lua în nume de rău, dacă ca Archiepiscopul și Metropolit al Bisericii Moldovei, mi-am împlinit ne iertată datorie a Vă disfașura fără cât de puțină reținere, cu totă sinceritatea, temeele cele adevărate, neclătite și neresturnate, pe care se razămă dreptul și libertatea Bisericii, care nu se potă atăca sub nici un cuvânt, dacă nu voim s'o nimicim cu totul, și împreună cu Ea se îngropăm și securitatea Statului însuși; din contra Noi sperăm că Măria Ta ca urmașul lui Alecsandru cel Bun, Veți favora și întări Biserica și mai mult de cât acela, și veți da sprijinul și ajuto-

riul, ca să se potă smulge din starea amorfă, în care au aruncat-o și au impilat-o nefericitele timpuri trecute, și să se disvolte liber cu pași repeți, ca așa să și potă implini naltași chemare.

Îmi place a crede, Măria Ta, că nu vei lăsa ca acest merit nemăsurat și acesta glorie neperitoare, se fie a altuia și nu a Măriei tale. Iară dacă am avea necreduta și neasteptata nenorocire (de care se ne ferescă Ddeu!), să se întempe, ca Măria Ta, pe lângă totă umilta rugăminte ce V'am înfășosată în această privință, se și uiti totuși de sânta și nalta datorie ce o ai luatū asuprați ca Domn, ca se aperi dreptul, legalitatea și moralitatea și prin aceea să înaintedi și se întăresci binele și fericirea Nației, de s'ar întempe se disprețuesci cu toate acestea cu vântul dreptății și al Archiepiscopului Moldovei, atâncea noi ca șefū al Bisericii Moldovei, în poterea înaltei datorii ce am luat asupra ne, ne simțim îndatorat, de și cu inima sfășiată, a ne redica cuvântul contra la astfel de nedreptăți contrare legii, moralității, răpiri și jafuri de cele sante. Drept aceea protestăm prin acestea sərbătorește înaintea lui Ddeu, înaintea omenirii și înaintea Nației Române întregi, contra acelu act, nedrept, ilegal și nemoral al guvernului Măriei Tale, prin carele s'au înființat și s'au trimis Comisie ca se iee administrarea averilor Monastirilor Chinoviale: Némțul, Secul, Varaticul, Agapia, Adamul, Voronū și altele.

A Înălțimer Vostre.

Cătră Dumneđei smerit rugătorii.

(Subscri) Sofronie Mitropolit Moldovei.

Nr. 1334. Iași, 1859. Septemvre 10.

(L. S.)

Industria în școlile rurale.

D. ministru alū instrucțiunii publice în România a adresatū următoreea circulară domnilorū prefecti de județū:

Domnule prefectū, Una dintre îmbunătățirile de introdusū în organizațiunea învățământului nostru publicū este practicarea unei meserii pe lângă școlile rurale cele mai populate. Consiliulū generatū alū instrucțiunii publice, pătrundenduse de însemnătatea economică și socială a unei asemenea reforme, s'a unit cu propunerea ministrului instrucțiunii publice introducendū între materiile din cari se compune noua programă a învățământului primarū ruralū și practicarea unei meserii de către elevi. Punerea în aplicare a acestei măsuri, se va mărgini la aplicarea pe lângă școla rurală a unui măestru, care se învețe pe copii meseria.

Nu cred că este lipsă de a intra în amănunte pentru a învedera că această îmbunătățire introdusă în școlile noastre rurale, răspunde uneia dintre cele mai simțite trebuințe ale populației rurale și cerinței generale de a se pune o dată temelie unei industrii casnice. Din cauza cliimei cultivatoriū nostru, dimpreună cu familiile lor, sunt în mare parte expuși a petrece de la 4 până la 6 luni pe fie-care an fără să lucreze. Nu mai adaog că chiar în cursul anului sunt zile și săptămâni când din cauza ploilor sau ale altor împrejurări cultivatoriū nu pot să lucreze la câmp. Iata dar partea cea mai mare a populației rămâne condamnată a perde aproape jumătate din an. Știu că sunt și iarna orecari lucrari de executatū, sunt transporturi, îngrijirea de vite, însă toate acestea sunt excepțiune în raport cu timpul ce se perde.

Urmările acestei neactivități forțate sunt, într-

o pierdere însemnată pentru populațiunea rurală și dobândirea de deprinderi cari se țin legate de unu traiu fără a munci. În timpul iernei se conștientizează cele mai multe datorii; atunci cei mai mulți țărani își prind munca lor pentru viitor. Aceste rezultă neajunsuri, cari apasă bunul alu familiei. Eu sunt încredințat că dacă țărani ar cunoște o meserie, practicarea acesteia în timpul când nu au de lucru la câmpu, îi ar scăpa multe felurite nevoi; ar contribui la îmbunătățirea traiului populațiunii rurale și la sporirea averii generale a țerei. Exemplul altor state e de față și ar convinge pe acei cari ar mai sta la îndo. Nu există țară în Europa, dintre acelea unde țara a înaintat, unde industria a făcutu progresu, care să nu se practiceze prin sate totfelul de meserii dintre acele potrivite cu mijlocele locuitoru. Aci lângă noi, în imensul imperiu alu Rusiei, există în nenumărate sate o industrie domestică înfloritoare. La esposiția națională a Rusiei din anul 1884 am putut constata prin mine însumi, la o sevă în galeria unde se aflau espuse obiectele de industrie casnică, că în satele rusești există o industrie puternică. Rușii se mândresc cu acesta industrie și au dreptate. Nu mai citez țări mai înaintate decât Rusia; mă voiu mărgini a adăuga că chiar în Anglita, unde industria mare este temelia averii publice, totuși alături cu densa lucrăză industrie casnică, și i ține peptu pentru unele articole care pe piețele Londrei.

Dacă dar țări cari au o industrie proprie și tot pot trăi și înainta industriile casnice, cum oare înflori aceleași meserii în satele noastre, a căror populațiune nu este inferioară prin inteligență, și însușiri firești, ori-căria alta din Europa? Nișii nu se îndoiesc despre acestea și cu atât mai puțin că puținle exemple de industrie domestică, care există în satele noastre, sunt de față. Nu numai noi, străini cari au vizitat țera și cari au vedut în pozițiunile de la Paris și Viena pânzeturile, stofele de lână și de mătase și alte obiecte lucrate de țăranele române, au admirat dibăcia și gustul lor.

Față cu aceste împregiurări, ministerul instrucțiunii publice a socotit de a sa datorie, să ia inițiativa pentru introducerea meseriilor pe lângă satele rurale. Cu acesta nu înțelege că numai elevii școlilor vor învăța acele meserii, dar și ceilalți țărani cari vor manifesta dorința de a practica pe lângă măestrii școlilor rurale. S'a făcutu deja unu început cu o mică sumă acordată de către Camera deputați în anul acesta; s'a introdus fabricațiune domestică a stofelor de lână, a pânzeturilor, a țesăturilor perfecționate și a lădiloru țise de Brașov. Atară de acesta, în școlile normale, elevii practică diferite meserii. Cu toate acestea introducerea acestor meserii prin sate fiind de unu interesu mai mic local, cred că județele și comunele cari vor pune de mijloc să ia însile inițiativa pentru putea în aplicare a acestor folositoare meserii. De aceea, domnule prefect, adresându-mă la domniavoastră, vă rog a pune în vederea consiliului județian, din sumele alocate în bugetul anului curent să se asigure o sumă ori-cât de moderată pentru a înlocui pe lângă câte-va școle rurale, meseriile ce s'au chibzui mai nemerite cu împregiurările locale. Ministerul se însărcinează a vă procura maestrii trebuincioși. Spre cunoscința domniei-văstre cred de trebuință a vă adăuga, că pentru meseriile obișnuite

asemenea măestri ar costa anualu celu multu 2,400 lei pe lângă local și încălzit.

De o dată cu acesta, vă rog, domnule prefectu, ca prin mijlocele de cari dispuneți, să binevoiți a mă informa despre meseriile ce există astăzi prin vreunele din satele județului ce administrați. Aceste date vor servi pentru a da o cunoscință ministerului despre aceea ce avem, spre a putea decide, în cunoscință de lucru, cari sunt meseriile cărora să se acorde preferință.

Sunt convinsu, domnule prefectu, că față cu interesul ce înfăcisează această reformă de introdus în învățământul nostru rural, veți pune totu siliuța pentru a dobândi mijlocele necesare, ori-cât de modeste ar fi pentru a face unu începutu de aplicațiune, chiar în anul curentu.

Primiți, vă rog, domnule prefectu, asigurarea deosebitei mele considerățiuni.

Ministru: P. S. Aurelian.

Diverse.

* Delegațiunile sinodelor din Arad și Caransebeșu, întrunite Sâmbătă în 22 Dec. st. n. în delegațiune comună după ce au examinat raportul comisiunii revădătoare asupra socotelor episcopiei provisorie a fondurilor a trecut la cercetarea planului de împărțire a fondurilor elaborat de comisiunea delegațională, compusă din: Părintele Protosincelu Filaret Musta, și Aron Damaschin din partea diecesei Caransebeșului și Dr. Nicolau Oncu și Vasiliu Mangra din partea diecesei Aradului. Planul fiind adoptat din partea delegațiunii neschimbatu, acesta a alesu o subdelegațiune în persoanele comisiunii delegaționale atinse mai sus, care se facă împărțirea și primirea faptică a fondurilor dela administrațiunea episcopiei, după care delegațiunea intrându-se din nou va primi toate fondurile pentru a le preda în administrațiunea dieceselor.

* Bibliografie. În câteva zile are să iasă de sub tipari *Higiena populară* cu privire la sătenii români de Dr. G. Vuia. Opolu va cuprinde 7½ côle de tipariu prin urmare mai multu de cum se anunțase; astfelu și prețulu s'a fixat cu 1 fl. cei ce au cerut cartea și au trimis deja prețulu de 80 cr. o vor primi-o cu acestu prețu; comanda au să se facă la autoru. Cine trimite 1 fl. 5 cr. primesc cartea francată. La 10 exemplare 1 se dă rabat.

* Bibliografie. Au eșit de sub tipariu și se află de vândare la autorul Ioan Tuducescu în Lipova (B. Lipa).

1. *Micul Abecedariu* ilustrat 18 tabele de parete cu 3 fl. 50 cr.

2. *Metodulu de procedere* la Micul Abecedariu ilustrat, cu 40 cr. exemplarul;

3. *Micul Abecedariu* ilustrat pentru școlari va eși de sub tipariu cât mai îngrabă, și se vinde legat tare cu 20 cr. exemplarul. La 10 exemplare din „Micul Abecedariu” (18 tabele de parete) ori la 10 exemplare din „Micul Abecedariu” manualu pentru școlari se dă 1 exemplaru de metodă gratis.

* Oferte pentru seminiarulu înființând. Prea Sântia Sa Domnulu Episcopu Ioan Metianu a contribuit pe samă înființandului seminiaru 5000 fl. Preacuviosulu Arhimandritu alu s. monastirii Hodog-Bodrogu 200 fl. părintele din Topa de susu Vasiliu Papu 50 fl. La colecta publicată dela clericu Georgiu Pappu și Vasiliu Popovicu cu 394 fl. 78 cr. a contribuitu comuna Nemoesci 12 fl. 50 cr. și anume

biserica cu 7 fl. 20 cr. Moise Papp paroch, Gavrilă Farcașu și Teodor Farcașu câte cu 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici. Budurea 6 fl. la care au contribuit biserica cu 2 fl. S. Mangra 2 fl. Ioan Farcașu și Georgiu Goina cu câte 1 fl. din comuna Saca 3 fl. 90 cr. și anume biserica 2 fl. Lazar Popoviciu preot 1 fl. Ioan Ciorna 40 cr. Veselina Vaida 50 cr. din B. Seliste 5 fl. 40 și anume biserica 3 fl. Zacharie Popa preot 1 fl. Mihocu Georgiu 60 cr. Georgiu Popa 50 cr. Flore Mihocu 30 cr. din comuna Miziesu 7 fl. la cari au contribuit Daniil Romanu jude 5 fl. Mihai Blaga și Nicola Ciaviciu cu câte 1 fl. dela comuna Talpe cu filia Ptelec 3 fl. 10 cr. dela comuna Cresuia 3 fl. 30 cr. din comuna Beiușele 8 fl. 90 cr. la cari au contribuit biserica 5 fl. Elia Ciora 2 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici din comuna Mezladu 10 fl. 38 cr. la cari a contribuit biserica cu 3 fl. Teodor Popoviciu paroch 1 fl. 50 cr. Teodor Popa, Ioan Cornea și Matica Oana câte cu 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, din comuna Burda 10 fl. 70 cr. la cari a contribuit preotul Vasiliu Papp cu 5 fl. Farcașu Lazaru 1 fl. iar ceilalți mai mulți credincioși în sume mai mici, din comuna Pocioveliste 6 fl. 60 cr. din comuna Curatele 10 fl. 50 cr. la cari a contribuit mai mulți credincioși cu sume mici. din Rabagan 48 fl. 90 cr. la cari au contribuit biserica cu 5 fl. Dl. Elia Moga protop. 20 fl. Dna Florea Moga 10 fl. Silvia Moga 3 fl. T. Moga 5 fl. Terentiu Moga 2 fl. Aug. Moga 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici din Rotaresci 12 fl. la cari a contribuit biserica cu 5 fl. Ioan Damianu preot cu 5 fl. Helena Crișan și Hermina Crișan cu câte 1 fl. din Corpesci 4 fl. la cari a contribuit biserica 2 fl. Georgiu Papp și ved. Eva Papp cu câte 1 fl. Carpesci-mici 6 fl. 20 cr. la cari a contribuit biserica 5 fl. Ioan Papp și fiul său 1 fl. 20 cr. din Dusesci 11 fl. la cari a contribuit biserica 5 fl. Mat. Dimitrie preot 5 fl. Vasiliu Bohasu 1 fl. din Ceica 9 fl. la cari a contribuit biserica 5 fl. Ioan Corbutu și Iosim Corbutu cu câte 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși cu câte 50 cr. din Ceigora 20 fl. la cari a contribuit biserica 15 fl. Ioan Gentu 2 fl. Eleonora Gentu 1 fl. 30 cr. Eosimu Gentu 1 fl. Saveta Gentu 50 cr. iar Eva Rața 20 cr. comuna bis. Bucuroie 3 fl. comuna bis. Cotiglethiu 10 fl. din Corbesci 5 fl. 50 cr. la cari au contribuit biserica 3 fl. Teodor Usvachiu preot 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici din Topa superioră 35 fl. 20 cr. la cari a contribuit biserica 10 fl. Vasiliu Papp 10 fl. Maria Iordanu 5 fl. David Teodoru 2 fl. Ioan Nistoru, David Flore, Rafila Sanza, Sgaru Petru, David Costan, D. Iosifu cu câte 1 fl. Nicola Danu cu 1 fl. 30 cr. ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici din Dobresci 11 fl. 50 cr. la cari a contribuit biserica 5 fl. ved. Ioan Moga 5 fl. Teodor Grecu 1 fl. Dimitrie Anca 50 cr. din Hidiselu-nou 18 fl. 90 cr. la cari a contribuit Ioan Gliga 10 fl. Petru Gliga 1 fl. s. biserica 2 fl. 50 cr. Filimon Jurca 3 fl. Ioan Daraban și Vasile Daraban câte 1 fl. Maria Soca 40 cr. com. bis. Topa inferioară 2 fl. și Guirentu Teodor 1 fl. din Iacasprie 11 fl. 60 cr. la cari a contribuit biserica 5 fl. Petru Popa și Maria Popa câte 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici. Biserica din Sitanu 2 fl. și Ioan Cristea 1 fl. din Pomeză 3 fl. la cari a contribuit s. biserica 15 fl. De-

metriu Moga 10 fl. Valeriu Moga, Sever Moga, Alexandru Moga, Eleonora Moga și Lucretia Moga cu câte 1 fl. biserica din Campani 5 fl. iar Ioan Popoviciu 2 fl. din Valani 7 fl. 50 cr. la cari au contribuit s. biserica 5 fl. Lascu Georgiu 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici din Cosdeni Ioan Avram și Crișan Mitru cu câte 1 fl. din Crăncesci 6 fl. la cari a contribuit s. biserica 5 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, comuna bis. Ojesci 5 fl. comuna bis. Spinușu 5 fl. Petru Popa 1 fl. din Hidis 25 fl. la cari a contribuit s. biserica 20 fl. Petru Popa 5 fl. din Albesci 5 fl. 40 cr. la cari a contribuit Ioan Popoviciu, Iuliana Popoviciu, Marcu Pantisu și Vasile Balasu cu câte 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, din Babșa 22 fl. 69 cr. la cari a contribuit biserica cu 5 fl. Demetriu Morariu preot 5 fl. Damaschin Miculu doc. 2 fl. Costa Bogdan, Moise Iovicescu, Traila Crișovan și Ioan Lavescu cu câte 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, din Budintu 17 fl. la cari a contribuit s. biserica cu 10 fl. Georgiu Petroviciu preot 5 fl. Biro Antal not. și Alesiu Catana cu câte 1 fl. din Simand 207 fl. 10 cr. ca colectă nouă la cari comuna biserică a contribuit cu 100 fl. preotul Belesu cu 40 fl. preotul Leucuța cu 20 fl. Ioan Voluntir inv. 10 fl. Pavel Stana 4 fl. Dna Elisaveta Belesu și Iosif Mornailă cu câte 2 fl. Dna Maria Leucuța, Rosalia Belesu Dna Alesandra Voluntir, Edelspacher Peter Csiky Lukacs, Kinzig Janos, Mitru Mornailă, Alesiu Belesu, Petru Sterede, Flore Merce, Ilie Belesu și Chiriu Gynla cu câte 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, din Costeiu colecta nouă 10 fl. 50 cr. la cari a contribuit Const. Avram 2 fl. Dimitrie Hoban, Atanasiu Tarziu, Vichentie Stoicescu, Vasile Grecu, Nicola Tarziu, Ioan Pascutu, Vinc. Tundrea, Alexandru Tundrea, Ioan Berariu, Rosalia Stoianu, Vinc. Tarziu, Const. Cocioba și At. Vidacu cu câte 50 cr. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, comuna politică din Tercutazu 50 fl. din Soldobagiu biserica 12 fl. dela mai mulți 8 fl. 60 cr. iar din Satulbarba 6 fl. 10 cr. din Ciuneghiu (Illye) 34 fl. preotul Zacharia Papp din Dioseg 5 fl. Ignatiu Papp, secret. consist.

Concurs.

În urmarea înaltei ordinaciuni, a venerabilului Consistoriu din Caransebeșu dto 28 Octb. a. e. Nr. 600 S. se publică de nou concursu pentru întregirea postului învățătorescu din *Blajova*, în protopresbiteratul Jebelului cottulă Timișului, cu terminu până la 6 Ianuarie 1884. c. v.

Emolumintele sânt 130 fl. v. a. 20 meți de grâu 20 meți de encurză. 6 clofitori de lemne din care are a se încălzi și sala de învețământ. 4 jugere de pământ; 8 fl. pentru conferință, cortelă liberă și două chilii și grădină de legumi.

Doritorii, cari voescu a ocupa acest post au a-și trimite recursele loră amesurată stat. org. bis. adresate comitetului parochială Prea Onoratului Domnă Alexandru Ioanoviciu protopresbiteru în Jebelu.

Blajova. în 20 Novembre 1883.

Comitetul parochială.

În conțelegere cu Prea O. D. protopresbiteru tractuală.